

УДК 130.3

DOI: 10.26565/2226-0994-2020-63-23

Юлія Бродецька

МЕТАФІЗИЧНА ПРИРОДА ЗНАНЬ: СВІТЛО, ЩО ПРОСВІТЛЯЄ

Стаття присвячена розгляду феномена знання як метафізичної основи буттєвого порядку. Семантичне наповнення цього слова зберігає в собі значення «світла істини», «розуму», «слова», що дозволяє людині бачити навколишній світ, тобто робить його «проявленим», «ясним», «зрозумілим». Йдеться про знання, які спрямовані до самої есенції людської душі. Це, по суті, ціннісне знання, що «зцілює», тобто єднає всі аспекти людської природи (духовні, фізичні), а тому потребує особливого інтуїтивного сприйняття, змушує відчувати, заглиблюватися в те, що ми пізнаємо. Як «ефір», тобто інформаційне середовище, яке здатне сповнювати й надихати людину, перетворювати, єднати, відтворювати її зв'язок з реальністю, духовні знання ведуть до відповідності особистості онтологічним законам спільного буття. Інакше кажучи, це принципи, які закладені в основу буттєвої цілісності людини, її розвитку та формування людського спів-буття. У цій перспективі йдеться, власне, про те, що в основі буття людини лежить потреба в духовних знаннях. Саме останні є тим «трансцендентним світлом», яке наділене перетворювальною потенцією. Це знання, що відповідає характеру есенціальності людини, потребам її душі. Отже, потреба у відкритті цього знання для себе – тобто пізнання – і є тією силою, що рухає особистість в її життєвих виборах, вибудовує сенс і перспективу її життя. Розуміючи людину та навколишній світ як цілісну спів-буттєвість, авторка статті досліджує взаємозв'язок між внутрішнім станом особистості (її екзистенційною установкою) і навколишнім світом як живим, динамічним середовищем. Світло, що є онтологічною умовою порядку, життя, є у своєму метафізичному статусі основою самого буття, а отже, воно є тим, що сповнює нас життєвою силою, а також тим, що є несумісним з будь-яким проявом темряви, невігластва, зла. Саме тому здатність бачити навколишню реальність без спотворення, об'єктивно, цілісно відкривається лише тому, хто стає носієм цього світла.

Ключові слова: знання, пізнання, метафізика, світло, спів-буття.

Проблематика знання, його природи, значення для людини, апріорності, гносеологічного потенціалу тощо створює основу для філософського дискурсу протягом всієї історії формування останнього. Починаючи із Сократа, Платона, Арістотеля, і звертаючись до І. Канта, Г. В. Ляйбніца, Дж. Лока та навіть представників сучасної аналітичної традиції, можна побачити, що питання сутності та потенціалу знання неодмінно перебуває у фокусі філософських досліджень. Проте, дивлячись на спроби сучасної науки «операціоналізувати» цей феномен, а також зважаючи на невпинне прагнення західної цивілізації «володіти» знанням, можна стверджувати, що з'ясування метафізичного призначення знання стає все більш *актуальним* дослідницьким завданням.

Метою запропонованої статті є концептуалізація онтологічних та екзистенційних засад феномену духовного знання, яка спирається на семантичний аналіз відповідного поняття.

Отже, тільки завдяки світлу й здатності сприймати його людина може бачити навколишній світ (хоча, з погляду фізики, ми бачимо не самі речі, а їх світлове відображення). Згідно з давніми біблейськими текстами *світло* (івр. אור, מאור) є першим творінням Божим. Так, тлумачники давньоєврейської мови звертають увагу на те, що Книга Буття починається зі слова *бе-решит*, яке стоїть у сполученій формі, тому точний переклад фрази «На початку створив Бог небо і землю» має такий вигляд: «На початку творення Всевишнім неба и землі <...> сказав Всевишній: “Нехай буде світло” – і з'явилося світло» (тут і далі переклад мій. – Ю. Б.) [Штейнзальц, 1998]. «І побачив Бог

© Бродецька Ю. Ю., 2020.

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0.

світло, що добре воно, і Бог відділив світло від темряви. І Бог назвав світло: День, а темряву назвав: Ніч» (Бут. 1: 3–5). Часто підкреслюється, що світло наділене особливим статусом, незалежним від небесних світил, створених тільки на четвертий день творіння [див.: Еврейская энциклопедия Брокгауза и Ефрона, 1906–1913]. Тобто світло тут є центральним елементом світобудови. Ба навіть більше, воно є умовою порядку Всесвіту, самого життя.

Цікаво, що в сучасних словниках лексема «світло» зафіксована зі значенням «електромагнітне випромінювання, що сприймається оком і робить видимим навколишній світ» [Словарь русского языка, 1983]. Тобто семантика слова **svět-* визначає, що *світло* – це променева енергія, яка продукується, іде від джерела та проявляє навколишній світ, тобто робить його видимим, у значенні «ясним», «зрозумілим». Йдеться про джерело, яким у давньоєврейській мові позначали саме *Божественне світло* (івр. *נֹר* – *ор*), що розкриває людині саму сутність буття, а в грецькій лінгвістичній традиції словом *φως* («світло») позначали саме євангельське вчення, що просвітає розум людини. Тобто сама стихія світла розумілася божественною: такою, до якої не можна віднести нічого темного, злого, гріховного¹ [Полный церковнославянский словарь Дьяченко, 1899]. Як зазначає у своїй роботі «Світло в темряві» С. Франк, у цьому разі йдеться про «світло істинне» (давньогр. *φῶς ἀληθινόν*), тобто світло, що сходить від Бога, – те світло божественного Логосу, через яке сам світ «почав бути». Тому не може бути й мови про те, щоб це світло лише слабко мерехтіло і через це не було здатним розігнати пільму й осяяти світ. Воно не тільки є негасимим, але за своєю іманентною метафізичною суттю є безмірно могутнім, тобто всемогутнє – бо божественне – світло призначене у світі світити в темряві [Франк, 1998, с. 18].

За І. Срезневським, слово **svět-* тлумачиться як «світло духовне», «божественне начало» [Срезневский, 1989, с. 295–297]. Таке значення слова в його семантичній структурі важливе саме у зв'язку з тим, що в сакральних текстах воно позначало властивість, стан Бога (порівняйте, наприклад, в Остромировому Євангелії від 1057 року: «Бэ свѣтъ истиньный, иже просвѣщаеъ всякого человека» [Срезневский, 1989, с. 135]). Відповідно, прикметник «світлий», окрім значень «ясний і логічний», «піднесений», «благородний», тлумачиться як «той, що відноситься до Великодня, Пасхальний» [Словарь русского языка, 1983]. Інакше кажучи, **svět-* є рівним світлом, світлом від джерела, що дозволяє бачити навколишній світ. Невипадково, що для характеристики цього слова важлива його спрямованість (дієслово «світити») функціонує в контекстах: світити – куди?).

Продовженням полісемантики слова «світло» виступає лексема «світ» у значенні «земля зі всім існуючим на ній». Таке тлумачення зафіксовано, наприклад, у текстах XI ст., де «свѣтъ» це і «протилежність темряві, світло» [Словарь русского языка XI–XVII вв., 1996, с. 136], і «земне життя». Водночас значення «земля, світ, всесвіт, всі країни» та «світ, всесвіт, життя, людське суспільство» у слова «свѣтъ» зустрічається тільки з XV ст. [Словарь русского языка XI–XVII вв., 1996, с. 136]. У В. Дала зустрічаємо такі визначення іменника «свѣтъ»: 1) «стан, протилежний темряві»; 2) «рід людський, світ, людське суспільство» [Даль, 1880–1882]. У давньогрецькому *φῶς* вживання слова свідчить про семантичний зв'язок «світло – життя»: ἐν φάει εἶναι (Софокл) – «бачити сонячне світло, тобто бути в живих, жити»; ἐς φ' Ἐλθειν (Піндар) – «з'явитися на світ, народитися» [Древнегреческо-русский

¹ Оскільки слово **svět-* в євангельських текстах, як вже зазначалося, перекладалося давньогрецьким *φως*, яке позначало божественну силу: εἷω εἰς φως τοῦ κοσμοῦ – «Я є Світло світу». Так, у Біблії та равиністичній літературі, як зазначається в біблійській енциклопедії Брокгауза, слово «світло» зустрічається у таких значеннях: 1) світло, що було сотворене Богом за Його волею (Бут. 1:3–5) у перший день творення світу, ще до того, як були створені джерела світла – «світила на тверді небесній»; 2) слово «світло» зустрічається і в метафоричному застосуванні, наприклад: «говоріть при світлі» (тобто при свідках, публічно); 3) у сенсі етичного критерію людських вчинків – всього, що є протилежним гріху [Библейская энциклопедия Брокгауза, 1999].

словарь, 1958]. У латинській мові *lux* – це і «світло», і «життя»: *luce privāre* (Цицерон) – «позбавити життя, відняти життя» [Дворецкий, 2000].

Слова з таким значенням зустрічаються у всіх слов'янських мовах. Порівняйте, наприклад: українське «світло» – «світло, світ, всесвіт», болгарське «світло» – «світ, світаною», чеське «svět» – «світ», словацьке «sveť» – «світ» [Miklošich, 1886]. Як зазначають сучасні дослідники мови, міцні зв'язки значень «світло» і «бачення» в історії цього етимологічного гнізда виявляються досить чітко, що експліковано в основному значенні слова: «випромінювати, тобто робити видимим навколишній світ»² [Хайдеггер, 1997]. Для порівняння, у болгарському словнику XIX ст. слова «свѣтило» і «видѣло» – «світільник» – є взаємозамінними, а в білоруській мові дієслово «свяціць» має семантику «світити, бачити» [Белорусско-русский словарь, 1962, с. 845]. В історії інших «світлолексем» зустрічаємо схожі варіанти. Наприклад, чеське «blýskati» (se) – «кидати погляд, поглянути»; у словенській мові функціонує дієслово «bläskač» – «дивитися, кидати погляд»; у болгарській «блѣща» – «розкривати широко очі, витріщатися» [Этимологический словарь славянских языков, 1975, с. 64].

Ба навіть більше, сусідство значень «світити» і «бачити» є доволі частим в індоєвропейських мовах. Так, у давньоіндійській мові є слова з такими значеннями: *bhātīh* – «світло», *bhānāt* – «світити, з'являтися, бачити» [Miklošich, 1886]; у давньогрецькій мові генетично споріднені *λεῖσσω* – «дивитися» і *λεωγός* – «світлий» [Дворецкий, 1958]. Водночас поява значення «бачити» обумовлена здатністю світла робити світ видимим.

У давніх сакральних текстах «світло» також взаємопов'язане з поняттям «слово». Світло – найвищий Божий дар, що сповнює людське життя суттю, сенсом – духовністю. Це є Божественною ознакою, яка притаманна і людині, але вимагає свого розкриття. Бог є Світлом, оскільки Він володіє найвищою істиною та всебаченням: «Він відкриває глибоке і сокровенне, знає, що є у мороці і світ перебуває з Ним» (Дан. 2:22). Світло – це знання Боже, що просвітлює людину. Таке сакральне світло в іудео-християнській традиції символізує Божественну природу, яка творить, оживляє, виправляє, сповнює собою ефір Всесвіту, це «світло віри і розуму», тобто життєвої сили, і всього, «що робить ясним, зрозумілим світ», «радісним і щасливим життя»: «Тако да сияєть свѣтъ ваш предъ чл(о)вкы, да узьрять дела ваша добрая» (Матф. V, 16), Мст. Єв., 236, XI–XII ст. [Словарь русского языка XI–XVII вв., 1996, с. 136].

Сучасна семантика слова **svět-* загалом зберігає значення «світла істини», «розуму»³. Йдеться про знання, що спрямовані до самої есенції людської душі. Це, по суті, *ціннісне знання, що здатне «цілювати душі», а тому потребує особливого інтуїтивного сприйняття, змушує відчувати, заглиблюватися у те, що ми пізнаємо*. Як «знання-ефір», тобто інформаційне середовище, яке здатне сповнювати й надихати нас, перетворювати, єднати, відтворювати зв'язок людини з реальністю, такі знання ведуть до відповідності особистості онтологічним законам самого буття. *Це принципи, що закладені в основу буттєвої цілісності – розвитку людини, формування її спів-буття*. Ба більше, це метафізичні засади порядку всесвіту. Про що, власне, йдеться?

Згідно, наприклад, з Гераклітом, «боги і люди належать світау» – це головне середовище їхнього спілкування. Світ народжується з темряви, з абсолютною ночі та оформлюється світлом, що безперервно повторюється у вигляді добових і сезонних циклів з їхнім ритмічним приростанням і спаданням світлового часу, а також у вигляді еонів, тобто великих хроноциклів, які передбачають вічне повернення до первозданного

² У словнику В. Даля світло – це «бачення, зір, світло очей, здатність розрізняти очима, бачити»: Бог йому світла не дав [Даль, 1880–1882].

³ Це ж значення простежується в похідних лексемах: українське «освічений», польське «oświecenię» – «просвіта», словацьке та чеське «osvěta» – «просвіта». Характерною рисою семантики похідних від **svět-* словоформ залишається зв'язок зі значенням позитивних характеристик, емоцій людини. Дослідники зазначають, що в історії слів спостерігається майже весь спектр цих характеристик від душевних якостей («благий», «добрий») до характеристик зовнішності й добробуту («красивий», «багатий»).

хаосу і світотворення «з нуля». Те ж формотворче сяйво космічно санкціонує і людське відчуття зору [Соколов, 2011, с. 327]. А як зазначає Тіт Лукрецій Кар (сер. I ст. до н.е.), видимість матеріальних тіл не є нескінченною, її межею є «первинні тільки різної форми» (флюїди), що знаходяться в постійному русі [Лукрецій, 1988]. Цим пояснюються, наприклад, запахи, випаровування вологи, формування зорових відчуттів. У поемі «Про природу речей» Лукрецій фактично говорить про корпускулярну природу світла, але визначальним у контексті нашої розвідки є те, що тут йдеться про формування зорового образу під дією навколишнього світу [Войцеховский, 2005; Лукрецій, 1988].

Зі свого боку Платон, розробляючи концепцію світла як неречовинної субстанції, що єднає між собою світ ідей, відкриває його через *алетію* (грец. «ἀλήθεια» – слово, що означає як «істину», так і «відкритість», «звільнення з мороку», а пізніше, у гайдеггерівській інтерпретації – «непотасмність»). Так, розмірковуючи над природою світла, Платон звертає свою увагу на те, що світло духовне, як і матеріальне, також є символом блага [Платон, 2000]. Чим світлішою і яскравішою є річ, тим більше вона є втіленою, осяжною та розумною. І взагалі – все існуюче є остійки, оскільки воно є світлим, оскільки воно є виявленим і, отже, збагненим. Тож морок – як щось неосяжне – начебто й не існує. Однак для глибини пізнання одного тільки світла недостатньо: «сонце, як мені видається, дарує всьому, що ми бачимо, не лише можливість стати видимим, а й зародження, ріст і живлення, хоч саме воно зародженням не є <...> Визнай також і те, що пізнаваність предметів пізнання можлива лише завдяки добру і що воно є джерелом їхнього буття та існування, хоч саме добро насправді не є існуванням, воно понад усяке існування – щось найдостойніше і найсильніше з усього» [Платон, 2000, с. 207]. Це, за Платоном, неявна для звичайного ока трансцендентна область існування блага, що є неосяжною, безмежною, істинно існуючою та проявленою лише керманичу душі – розуму. І саме на неї спрямовано «Істинний рід знання» [Платон, 1965].

Бачити людина здатна також лише завдяки світлу⁴. За Платоном, джерело зору – це душа, яка за допомогою очей випромінює конуси променів, що висвітлюють об'єкт. З'єднуючись із зовнішнім світлом, вони створюють особливе «зорове тіло», що тягнеться від спостерігача до предмета [Стафеев & Томилін, 2010]. Як зазначає філософ, з усіх органів боги насамперед влаштували світлоносні очі. За їхнім задумом, повинно було виникнути тіло, яке не мало б пекучих властивостей звичайного вогню, але яке б виробляло лагідний вогонь, властивий дню. І боги зробили так, що споріднений денному світлу вогонь, який знаходиться всередині нас, впливає очищенням через очі, які затримують його «трубу» частину [Платон, 1986]. Платон зазначає, що коли денне світло оточує потік зору, тоді подібне входить до подібного, з'єднується з ним і в напрямку зніщів утворює єдине «тіло», де те, що йде зсередини, не натрапляє на те, що зустрічає його ззовні. А коли «споріднений вогонь» уночі зникає, то й «вогонь очей» зникає теж, адже останній, потрапляючи до «неподібного», і сам змінюється та гасне, тобто не з'єднується з навколишнім повітрям, оскільки в ньому більше немає вогню (тут, отже, вогню Сонця відповідає лагідний вогонь очей, а заходу Сонця – змикання повік на ніч) [Платон, 1986].

⁴ У філософії античності формується «теорія зорових променів», згідно з якою бачення є результатом того, що самі очі, а не Сонце, випускають зорові промені, а потім ці промені поширюються по прямих лініях у напрямку до об'єкта і створюють враження видимості (Фалес, Піфагор, Геракліт, Емпедокл, Архіт, Платон, Евклід, Архімед). Як доказ цієї теорії стародавні вчені наводили, скажімо, той факт, що очі деяких тварин світяться вночі. А очі сліпця, на їхню думку, не бачать з тієї причини, що не випускають променів. Емпедокл у своїх теоріях замість теорії зорових променів використовував ідею про «надтонкі щупальця», які виходять з очей спостерігача та «обіймають» певний об'єкт. Він вважав білий колір властивістю вогню, а чорний – властивістю води. Інша частина мислителів грецьких шкіл того періоду представляла зір у вигляді найтонших «флюїдів», що випускаються від об'єкта до ока (Левкіпп і Демокріт). Піфагор також вважав, що тіла стають видимими завдяки часткам, які вони випускають. Флюїдами, що випускаються з очей спостерігача, а також лунуть від зовнішніх джерел, пізніше стали пояснювати зір Емпедокл і Платон. Цю теорію підтримували Сократ, Сенека, Клавдій Птолемей і Клавдій Гален.

Тобто самі очі, щоб бачити, повинні бути в певному розумінні «світлимими», «сонячними». Оскільки, як зазначає Платон [Платон, 1986], якби не було око сонячним, як би ми могли бачити світло? Якби не було в нас власної божественної сили, як би божественне захоплювало нас? Інакше кажучи, бачення очей «утворюється за допомогою світла для світла, щоб внутрішній світ виступив назустріч зовнішньому» [Гете, 2012].

Отже, розмірковуючи метафізичними категоріями, або інакше – розуміючи людину і навколишній світ як єдину, взаємопов'язану буттєвість, можна стверджувати наявність зв'язку між внутрішнім станом людини (її екзистенційною установкою) і навколишнім світом як живим, одухотвореним середовищем – $\chi\omega\rho\alpha$ ⁵. Світло, що є умовою порядку Всесвіту, самого життя, є тим, з чого починається саме буття, що сповнює нас життєвою силою, що несумісне з будь-яким проявом темряви, невігластва, зла. А тому здатні бачити навколишню реальність без спотворення (тобто об'єктивно, цілісно) очі лише тієї людини, яка впускає в себе це світло, стає його носієм, яка сприймає навколишній світ як життя, що потребує свого пізнання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Белорусско-русский словарь / под ред. К. К. Крапивы. М.: Гос. изд-во иностр. и нац. словарей, 1962. 1048 с.

Библейская энциклопедия Брокгауза / сост. Ф. Ринкер, Г. Майер. М.: Российское Библейское Общество, 1999. 1120 с. URL: <https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/biblejska-ja-entsiklopedija-brokgauza/1262>.

Біблія / пер. І. Огієнка. 2020. URL: <https://bibleonline.ru/bible/ubio>.

Большой латинско-русский словарь / по материалам словаря И. Х. Дворецкого. URL: <http://linguaeterna.com/vocabula/>.

Войцеховский А. И. Загадки древних святынь. М.: Вече, 2005. 384 с.

Гете И. В. фон. Учение о цвете. Теория познания: сборник работ / пер. с нем. М.: Либроком, 2012. 200 с. URL: <https://www.rulit.me/books/uchenie-o-cvete-teoriya-roznaniya-download-424361.html>.

⁵ Поняття $\chi\omega\rho\alpha$ вводиться Платоном у діалозі «Тімей», який, на думку Дж. Салліса, можна розглядати власне як *хоро-логію* [Sallis, 1999, р. 9]. На думку Платона, для того, щоб мати змогу говорити про початок Всесвіту, і «представити його народження так, як воно дійсно відбувалося» [Платон, 1994, с. 450], необхідно, крім аналізу його буття й становлення, «розглянути, якою була сама природа вогню, води, повітря й землі до народження неба, і яким був їхній тодішній стан» [Платон, 1994, с. 451]. Філософ доходить висновку, що жодна зі стихій не є першоосновою, оскільки не володіє «самістю», а є лише формою прояву якогось глибинного змісту [Платон, 1994, с. 95]. Вказуючи на неможливість іменування стихій, Платон стверджує, що «тільки сутність, всередині якої вони [стихії] отримують народження і до якої повертаються, гинучи, ми назвемо “те” і “це”» [Платон, 1994, с. 452]. Отже, третій рід є немовби «хрещеною матір'ю та годувальницею всякого народження» (τοιάνδε μάλιστα πάσης εἶναι γενέσεως ὑποδοχὴν αὐτὴν οἷον τιθῆναι) [Платон, 1994, с. 451]. Платон порівнює його з матір'ю, деміурга – з батьком, а породжуваний світ речей – з дитиною.

Для позначення третього роду Платон використовує слово $\chi\omega\rho\alpha$, яким найчастіше позначається «земля» (у значенні країни), а також територія, що знаходиться за межами поліса, але підлягає його юрисдикції (буквально – «навколишні землі»). Як філософське поняття *хора* набуває значення (і відповідно перекладається) і як простір, і як матерія, і як «хрещена матір», вмістилище [Sallis, 1999, pp. 12, 98–99]. Хора є водночас і невидимою, і не-невидимою. Вона є недоступною для чуттєвого сприйняття, оскільки «як третій рід “сприймається поза відчуттями, за допомогою певного незаконного умовиводу (λογισμῶ τιμ νόθῳ) <...>”. Якщо ідеї досягаються розумом, а речі – шляхом “істинної думки”, що передбачає тілесні відчуття, то хора не може бути виявлена ані в розумі, ані в чуттєвому сприйнятті. Образ хори (але не сама вона) являється нам лише “у мрях” або “сонному забутті”, оскільки тільки порівнявши дійсність зі сном, ми можемо прийти до усвідомлення того, що “образ не в собі самому має причину свого народження, але незмінно являє собою привид чогось іншого”, і він тому “і має народитися всередині чогось іншого, немов приліпившись до суті, або взагалі не бути нічим”» [Петров, 2015, с. 54–81].

Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка. СПб.; М.: Типография М. Вольфа, 1880–1882. URL: <http://slovardalja.net>.

Древнегреческо-русский словарь: в 2-х т.; т. 2 / сост. И. Х. Дворецкий. М.: Гос. изд-во иностр. и нац. словарей, 1958. URL: <http://graecolatini.bsu.by/dictionaries-oldgreek.htm>.

Еврейская энциклопедия Брокгауза и Ефрона: в 16-ти т. / под ред. А. Гаркави, Д. Гинцбург, Ю. Гессен, С. Дубнов, И. Маркон, Н. Переферкович. СПб.: Брокгауз-Ефрон, 1906–1913. URL: <https://www.runivers.ru/lib/book7069/>.

Луcreцій Кар Тит. Про природу речей: поема / пер. з лат. А. Содомора. К.: Дніпро, 1988. 191 с.

Петров В. Негативный аспект определения социального пространства: понятие $\chi\acute{o}\rho\alpha$ у Платона и в современности. *Философская мысль*. 2015. № 8. С. 54–81. DOI: <https://doi.org/10.7256/2409-8728.2015.8.16195>.

Платон. Держава / пер. з давньогр. Д. Коваль. Київ: Основи, 2000. 355 с.

Платон. Диалоги / пер. с древнегреч. С. Я. Шейнман-Топштейн. М.: Мысль, 1986. 607 с.

Платон. Тимей / пер. с древнегреч. С. С. Аверинцев, А. Н. Егунов, Н. В. Самсонов. *Собрание сочинений: в 4-х т.; т. 3*. М.: Мысль, 1994. С. 421–500.

Платон. Федр (отрывок) / пер. с древнегреч. С. А. Жебелев; под. ред. Н. Ф. Дератани, Н. А. Тимофеева. *Хрестоматия по античной литературе: в 2-х т.; т. 1*. М.: Просвещение, 1965. С. 468–473.

Полный церковнославянский словарь Дьяченко (1899). 2020. URL: https://azbyka.ru/otechnik/Grigoriy_Djachenko/polnyj-tserkovnoslavjanskij-slovar.html.

Словарь русского языка XI–XVII вв. / под ред. Г. А. Богатовой. М.: Наука, 1996. Вып. 23. 253 с.

Словарь русского языка: в 4-х т.; т. 2 / под ред. А. П. Евгеньевой. М.: Русский язык, 1983. 736 с. URL: <https://azbyka.ru/otechnik/books/original/25053/MAC%20т2.pdf>.

Соколов М. Принцип рая: Главы об иконологии сада, парка и прекрасного вида. М.: Прогресс-Традиция, 2011. 704 с.

Срезневский И. Словарь древнерусского языка: в 3-х т.; т. 3, ч. 1 / репринт. изд. 1893 г. М.: Книга, 1989. 910 с. URL: <http://oldrusdict.ru/dict.html>.

Стафеев С., Томилин М. Пять тысячелетий оптики: Античность. СПб: Форма Т, 2010. 526 с.

Франк С. Свет во тьме. М.: Факториал, 1998. 256 с.

Хайдеггер М. Бытие и время / пер. с нем. В. В. Библихина. М.: Ad Marginem, 1997. 452 с.

Штейнзальц А. Свет в философии хасидизма. Иерусалим: Институт изучения иудаизма в СНГ, 1998. URL: <https://www.berkovich-zametki.com/Nomer22/Steinsalz1.htm>.

Этимологический словарь славянских языков / под ред. О. Н. Трубачёва. М.: Наука, 1975. Вып. 2. 238 с.

Miklošich F. Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen. Wien: W. Braumüller, 1886. 548 с.

Sallis J. Chorology: On Beginning in Plato's Timaeus. Indianapolis: Indiana University Press, 1999. 172 p.

Бродецька Юлія Юрїївна

докторка філософських наук, доцентка кафедри філософії
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
пр. Гагаріна, 72, Дніпро, 49010

E-mail: yuliyabrod@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9186-0767>

Стаття надійшла до редакції: 13.10.2020

Схвалено до друку: 24.11.2020

THE METAPHYSICAL NATURE OF KNOWLEDGE: ENLIGHTENING LIGHT

Brodetska Yuliia Yu.

DSc in Philosophy, Associate Professor of the Department of Philosophy

Oles Honchar Dnipro National University

72, Gagarin Avenue, 49010, Dnipro, Ukraine

E-mail: yuliaybrod@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9186-0767>

ABSTRACT

The article is devoted to the analysis of the knowledge phenomenon as a metaphysical basis for the being order. It is the semantic content of this word that retains the meaning of “the light of truth”, “reason”, “word”. This allows a human to see the world around him, that is, makes the world “manifested, clear, understandable”. We are talking about knowledge that reflects a purely spiritual nature, which means that this knowledge is directed to the very essence of the human soul. This is, in its essence, valuable knowledge that “heals”, that is, unites, makes all aspects of human nature (spiritual, physical) one whole. Therefore, this knowledge requires a special perception from a person, makes us feel, go deeper into what we know. As an “ether”, that is, an information environment that is able to fill, inspire a person, transform, connect, reproduce his connections with reality, spiritual knowledge leads to the correspondence of the individual to the ontological laws of joint existence. In other words, these are the principles that underlie the integrity of human existence – its development, the formation of the space of co-existence. That is, we are talking about the metaphysical foundations of the order of the universe. In this perspective, we are talking about the fact that the basis of human existence, its correspondence and correlation, is the need for spiritual knowledge. It is the latter that are that transcendental light, which is endowed with transformative potency. Knowing what corresponds to the nature of a person’s sensibility, the needs of his soul. So, the need to discover this knowledge for oneself is cognition, and is the potential force that moves a person in her life choices, builds the meaning and perspective of her life. If we understand human and the world around him as a coexistence, then we are talking about the relationship between the inner state of the individual (his existential attitude) and the world around him, which is a living, dynamic environment. Light is an ontological order et life condition. In its metaphysical status, light is the basis of being itself, and, therefore, that which fills us with life force, which is incompatible with any manifestation of darkness, ignorance, evil. That is why the ability to see the surrounding reality without distortion, that is, objectively, holistically, is revealed only to the person who is the bearer of this light.

Keywords: knowledge, cognition, metaphysics, light, co-existence.

REFERENCES

- Bible. (2020). (I. Ogienko, Trans.). Retrieved from <https://bibleonline.ru/bible/ubio>. (Original translation published 1962). (In Ukrainian).
- Bogatova, G. A. (Ed.). (1996). *Dictionary of the Russian Language XI–XVII Centuries* (Issue 23). Moscow: Nauka. (In Russian).
- Dal, V. (1880–1882). *Explanatory Dictionary of the Living Great Russian Language*. Saint Petersburg; Moscow: M. O. Volf Publisher. Retrieved from <http://slovardalja.net>. (In Russian).
- Dvoretzky, I. Kh. (Ed.). (1958). *Ancient Greek-Russian Dictionary: In 2 Vols* (Vol. 2). Moscow: State Publishing House of Foreign and National Dictionaries. Retrieved from <http://graecolatini.bsu.by/dictionaries-oldgreek.htm>. (In Russian).
- Dyachenko’s Complete Church Slavonic Dictionary*. (2020). Retrieved from https://azbyka.ru/otechnik/Grigorij_Djachenko/polnyj-tserkovnoslavjanskij-slovar.html. (Original work published 1899). (In Russian).
- Evgenieva, A. P. (Ed.). (1983). *Dictionary of the Russian Language: In 4 Vols* (Vol. 2). Retrieved from <https://azbyka.ru/otechnik/books/original/25053/MAC%20r2.pdf>. Moscow: Russian Language. (In Russian).
- Frank, S. (1998). *Light in the Dark*. Moscow: Factorial. (In Russian).

- Goethe, J. W. von. (2012). *Theory of Colours. Theory of Knowledge: The Collected Writings*. Moscow: Librokom. Retrieved from <https://www.rulit.me/books/uchenie-o-cvete-teoriya-poznaniya-download-424361.html>. (In Russian).
- Great Latin-Russian Dictionary Based on Dvoretzky's Dictionary Materials*. (2020). Retrieved from <http://linguaeterna.com/vocabula/>. (In Russian).
- Heidegger, M. (1997). *Being and Time*. (V. V. Bibikhin, Trans.). (Original work published 1927). Moscow: Ad Marginem. (In Russian).
- Jewish Encyclopedia of Brockhaus and Efron: In 16 Vols.* (1906–1913). Saint Petersburg: Brockhaus–Efron Publishing House. Retrieved from <https://www.runivers.ru/lib/book7069/>. (In Russian).
- Krapiva, K. K. (Ed.). (1962). *Belarusian-Russian Dictionary*. Moscow: State Publishing House of Foreign and National Dictionaries. (In Russian).
- Lucretius Carus Titus. (1988). *On the Nature of Things*. (A. Sodomora, Trans.). Kyiv: Dnipro. (In Ukrainian).
- Miklošič, F. (1886). *Etymologisches Wörterbuch der Slavischen Sprachen*. Wien: W. Braumüller. (In German).
- Petrov, V. (2015). The Negative Aspect of the Definition of Social Space: A Concept of $\chi\omega\sigma\alpha$ in Plato and in Modern Times. *Fylosofskaia Mysl – Philosophical Thought*, 8, 54–81. (In Russian). DOI: <https://doi.org/10.7256/2409-8728.2015.8.16195>.
- Plato. (1965). Phaedrus (Fragment). (S. A. Zhebelev, Trans.). In N. F. Deratani & N. A. Timofeeva (Eds.), *Anthology of Ancient Literature: In 2 Vols.* (Vol. 1, pp. 468–473). Moscow: Prosvieshchienie. (In Russian).
- Plato. (1986). *Dialogues*. (S. Ya. Sheinman-Topstein, Trans.). Moscow: Mysl. (In Russian).
- Plato. (1994). Timaeus. (S. S. Averintsev, A. N. Egunov & N. V. Samsonov, Trans.). In Plato, *The Collected Writings: In 4 Vols.* (Vol. 3, pp. 421–500). Moscow: Mysl. (In Russian).
- Plato. (2000). *Republic (Πολιτεία)*. (D. Koval, Trans.). Kyiv: Osnovy. (In Ukrainian).
- Rinecker, F., & Mayer, G. (Eds.). (1999). *Bible Encyclopedia of Brockhaus*. Moscow: Russian Bible Society. Retrieved from <https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/biblejskaja-entsiklopedija-brokgauza/1262>. (Original work published 1960). (in Russian).
- Sallis, J. (1999). *Chorology: On Beginning in Plato's Timaeus*. Indianapolis: Indiana University Press.
- Sokolov, M. (2011). *The Principle of Paradise: Chapters on the Iconology of the Garden, Park and Beautiful View*. Moscow: Progress-Tradition. (In Russian).
- Sreznevsky, I. (1989). *Dictionary of the Old Russian Language: In 3 Vols.* (Vol. 3, Part 1). Moscow: Kniga. Retrieved from <http://oldrusdict.ru/dict.html>. (Original work published 1893). (In Russian).
- Stafeev, S., & Tomilin, M. (2010). *Five Millenniums of Optics: Antiquity*. Saint Petersburg: Publishing House “Forma T”. (In Russian).
- Steinsaltz, A. (1998). *Light in the Philosophy of Hasidism*. Jerusalem: Institute for the Study of Judaism in the CIS. Retrieved from <https://www.berkovich-zametki.com/Nomer22/Steinsalz1.htm>. (In Russian).
- Trubachev, O. N. (Ed.). (1975). *Etymological Dictionary of Slavic Languages* (Issue 2). Moscow: Nauka. (In Russian).
- Voitsekhovskiy, A. (2005). *Riddles of Ancient Shrines*. Moscow: Veche. (In Russian).

Article arrived: 13.10.2020

Accepted: 24.11.2020